

ФЕЙСБУК – ЛИЦЕ ЛИ Е НА СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ?

Толя Стоицова

Така формулиран въпросът се нуждае от известно прецизиране. Не бих искала да дискутирам какво стои зад концепта „информационна действителност“. Само ще кажа, че е твърде дифузен, т.е., нееднозначно определен – от „всичко е информация“ до „социално значима информация“. Друго уточнение, което според мен се налага, е, че можем да обсъждаме поне 2 категории Фейсбук. Едната, лични профили в мрежата и другата – Фейсбук страници, на най-общо казано, различни организации – фирми, корпорации, институции, фондации и т.н. И за двата типа има какво да се обсъжда.

Простият отговор на въпроса в заглавието е дихотомен „да“ – лице е на съвременната информационна действителност или „не“ – не е. Само, че нито едното, нито другото е вярно за мен. Защото нито въпросът, нито отговорът – са прости. Най-вярно би било, отговорът да е „зависи“. От какво зависи – ще се опитам да представя няколко щриха.

Нека започна с личните страници във Фейсбук. Още повече, че в последно време се надига буквално вълна на недоволство и споделяне на негативи за личните профили във Фейсбук не само по света, но и у нас.

В 24 часа онлайн, можете да прочетете препечатка от страницата на Иво Сироманов, който определя 10-типа Фейсбук потребители с метафори¹. Цитирам:

1. КИФЛАТА

Денят ѝ започва с позитивния призив: dobroutrooooo na si4ki!!!!!! mn wi obi4kaaaaaam! :)))))))))))))

2. МНОГОЗНАЙКОТО

Той е компетентен по всички въпроси – от тактиката на Кубрат Пулев до методите за добив на шистов газ и винаги изказва категорично мнение.

3. ПАТРИОТЪТ

Той е убеден, че българите са някакви по-висши същества, които превъзхождат другите народи във всички отношения.

4. КОНСПИРАТОРЪТ

Той не влиза във фейсбук с името си, защото е убеден, че тайните служби го дебнат. Подвизава се с никнейми като An0nimu3, Tamplierat, CaitGais и т.н.

5. АЛКОХОЛИКЪТ

Той се опитва да е забавен по един твърде нелеп начин. Пише нарочно на някакъв диалект, защото смята, че това е много смешно. Основни теми на статусите му са киселото зеле, домашната ракия

6. ХРАНЕЩИЯТ ИЗВЕСТНИ Става въпрос за извесни личности².

Той е открил смисъла на съществуването си в това да обикаля страниците на популярните личности и да ги обижда. На стената на Бербатов пише, че бил некадърник, на стената на Цвети Пиронкова – че била грозна.

7. ОНАНИСТЪТ

Веднага щом се върне от училище, той влиза в мрежата и започва да търси обекти за мастурбация.

8. КУЛИНАРКАТА

Тя обикновено е скучаеща домакиня. Още от сутринта снима чашата си с кафе и се прави на гостоприемна с тъпото: "Някой да иска чаша ароматно кафе?" (Сякаш може да почерпи някого през монитора!)

9. НАПУШЕНИЯТ

Той постоянно е "на черешата". Коментира всякакви статуси и снимки с неизменното "рхахахааааа". Споделя охотно всички събития от динамичното си ежедневие с признанието "napra0 se sma3axme brat рхахахааааа".

10. ДОСАДНАТА МАМА

Тя използва социалната мрежа най-вече за да популяризира всички биологични функции на отрочето си – ядене, оригване, пърдене, сране и т.н. Говори за детето си в първо лице множествено число - "днес ядохме пюре", "днес ни поникна първото зъбче" и т.н. Нарича мъжа си "нашия татко".

Не става въпрос дали сме съгласни с хумора, с метафорното въображение на Сиромахов. Просто едно мнение на личност от публичното пространство. Ако допуснем, че има поне малко истина в квалифицирането на Фейсбук ползвателите, то как бихме

отговорили на основния въпрос поставен в доклада ми. Това ли е едно от лицата на информационната ни действителност. Въпросите ми са реторични.

Нека дам още един пример в e-vestnik.bg, забележете, съвсем наскоро – от 21 ноември 2016, озаглавена „10 начина Фейсбук да провали живота ви“ от Кейт Дейли, сп. Нюзик, по БТА.³

Снимката е от реклама на фланелки на същия интернет адрес:
<http://e-vestnik.bg/9592/10-nachina-feykbuk-da-provali-zhivota-vi/>

По повод регистрирането на своя 500-милионен член, американското списание прави опит да напомни добрата страна на Фейсбук, но да акцентира върху лошата, която нарича “зловеща страна, даже извън въпроса за съмнителната защита на личния живот”⁴. Ще цитирам извадки от 10-те начина, по които “Фейсбук” може да причини повече зло, отколкото добро според автора:

1. Вие ще се съберете със своите биологични родители. Това е добра новина, но не винаги.

Коментарът засяга случаи, когато децата не искат да живеят с биологичните си родители. А те понякога извършват и криминални престъпления срещу биологичните си деца. Примерът според мен е несъотносим към българската действителност. Въпреки, че се обсъжда промяна, все още нашият закон не разкрива биологичните родители на осиновени деца.

2. Кредиторите могат да ви следят. Кредиторите използват “Фейсбук” за средство както да следят движението на длъжниците си, така и да държат под око техните потенциални активи, които могат да бъдат конфискувани, за да покрият дълговете.

Да си призная – не зная дали кредиторите у нас се възползват от тази възможност. Но е вероятно.

3. Вашият застраховател може да откаже ваше искане за компенсация.

Става въпрос за случаи, в които клиенти твърдят, че са в депресия заради работодателите, а Фейсбук страницата им е пълна с “усмихнати“ снимки. Сега мнозина са съветвани да се откажат да слагат прекалено много неща във Фейсбук.

Отново бих казала, че може би все още не е типичен проблем за нас. Да не забравяме, че в САЩ имат доверие към съдебната система и дори някои американци проявяват пристрастие да съдят всеки за всякакви дреболии.

4. Вашият бивш брачен партньор може да използва “Фейсбук” срещу вас в развода. “Фейсбук” е популярен инструмент сред бракоразводните адвокати, които ровят в страниците на партньорите на своите клиенти, за да търсят прояви на невнимание, нелоялност или измама.

5. Може да ви депресира. Изследователи от университета “Стоуни Брук” в Ню Йорк са открили, че за момичета под 20 години, които прекарват много време в обсъждане на живота си с приятели, има по-голяма вероятност да изпаднат в депресия. Очевидно, ако прекарваш много време в дискусия за своите проблеми е по-вероятно да се почувстваш по-зле, а не по-добре. Това е известно на психолозите още от Фройдиската психоанализа, по-специално – от учението му за катарзиса. На кратко: Според Фройд е добре да споделиш с близък проблема, който те затормозява. Само веднъж да споделиш. Със всяко следващо споделяне, проблемът наново се преживява тежко и човек още повече се тормози.

6. Може да ви струва работата. Британско изследване върху работодатели установява, че половината от анкетираните са отказвали работа на кандидати, след като са намерили нещо отблъскващо за тях във “Фейсбук”. (Примерите включват разкази за пиянство, снимки с незаконна дейност, лош език.)

7. Може да ви отдели от семейството. Даже и да сте дискретни във “Фейсбук”, ваши устатни приятели може да поместят коментари на вашата “стена”, които да издадат ваши тайни. Но има и други коварни неща: студенти от Масачузетския технологичен институт са разработили алгоритъм, който успешно разпознава

потребители хомосексуалисти като анализира колко от техните приятели са хомосексуалисти.

- 8. Може да улесни натрапниците и арогантните партньори да следят къде се движите.** Честно казано, ако нямаше “Фейсбук”, арогантните щяха да намерят друг израз на своя гняв. Но “Фейсбук” прави по-лесна задачата им да държат под око жертвите си и да реагират на техните ходове, даже и след като жертвите са опитали да прекратят връзката.
- 9. Може да бъдете съдени за клевета.** Има вече няколко съдебни дела за клевета, поместени във “Фейсбук”. Във Великобритания, където е по-лесно отколкото в САЩ да се докаже клеветата, един бизнесмен получил 22 000 лири, когато негов бивш съученик създал фалшив профил, пълен с клеветническа информация.
- 10. Децата ви може да станат мишена на нападения.** След като една тийнейджърка в Англия бе убита по сексуални причини от човек, представящ се във “Фейсбук” за тийнейджър, в британската версия на сайта бе добавен “паник бутон”, който позволява на младежите да съобщават направо на властите за нежелано внимание, включително и за киберпосегателство. Но в американските или международните версии на “Фейсбук” още няма такъв бутон и не е известно дали компанията планира да го добави.

И последен пример ще дам със статия на Неда Ковачева⁵ – “8 причини да деактивирате Фейсбука си“. Като изтъкват причини „за“ или „против“ Фейсбук, автори, публикували в интернет, ги преброяват между 8 и 10. Звучат като магически числа. Питам се защо причините не са 5 или 15, например? Нямам отговор, възможно е да е просто съвпадение.

Фейсбук придоби както е известно такава популярност, че едва ли, ако си образован и работиш с интернет, е неприемливо да нямаш личен акаунт. Фейсбук помага да се открият стари приятели, с които сме загубили връзка, не рядко да се свържем с колеги и т.н. До тук – добре. Най-лошото за мен е, когато Фейсбук замества реалния социален живот на хората. Превръща се само в система за споделяне, но не „очи в очи“, не само с най-близките хора, а с всички „friends“ посредством мрежата.

Тук е мястото да кажа нещо важно за приятелството. Категорията “friends” или „приятели“ във Фейсбук няма нищо общо с реалното приятелство. Приятелите си познаваме лично, живеем с техните успехи и неуспехи, както и те с нашите. Приятелите ни според Фройд, изпълняват и друга особено важна функция – в критични за нас моменти в живота ни, те са нашите „персонални психотерапевти“. Отново, взаимодействието е обратимо – и ние правим същото за тях, когато се налага. Във Фейсбук голяма част от „френдовете“, позволете нарочно така да ги наричам, не познаваме, няма и да се запознаем, не се интересуваме от тях, нито те от нас. Просто са ни потърсили по някакъв случай в мрежата и ние сме ги приели („аксептнали“). Нещо повече, някои любители на Фейсбук се хвалят колко много „приятели“ имат. Безсмислено е да се хвалят – не могат да достигнат политиците например, с буквално хилядите си приятели. И е смешно, и е трагично.

Като посоча осемте причини за деактивиране на личния Фейсбук акаунт според Ковачева, със сигурност бихте се досетили защо обърнах внимание на т.нар. „Фейсбук приятелство“.

1. Несъзнателна пристрастеност

Няма да обяснявам пристрастеността към Фейсбук, защото тя е частен случай на пристрастеността към Интернет изобщо. Вярно е за съжаление, че в огромното мнозинство от случаите, Фейсбук маниаците неосъзнават пристрастеността си.

2. Ниско самочувствие

В повечето случаи става въпрос за това какъв е външният вид на ползвателите на Фейсбук. Особено това се отнася за жените. Като виждат снимки на стройни и привлекателни приятелки например, те се депресират, че не изглеждат така.

3. Когато си търсите работа

Огромен процент от работодателите наблюдават Фейсбук профилите на кандидатите за работа. Все по-често в зависимост от профила наемат или не наемат служители за фирмите си. Видимо тази причина е близка до изтъкнатата от Кейт Дейли под № 6.

4. Когато кандидатствате за образование

Има подобие с търсенето на работа. Неграмотността личи и в писанията във Фейсбук. Мисля си, че в България този вариант все още не е разпространен. Но кой знае?

5. Когато скъсате с гаджето си

Авторът – Неда Ковачева дава съвет на тези, които са се разделили с любимия човек, да деактивират временно Фейсбук профила си. Няма нужда приятелите да четат драматичните истории около раздялата. Има и доза лицемерие – хем уж е приодоляна раздялата, хем страданията продължават.

6. Фейсбук завист

Завистта е известен феномен от реалния живот. Той се пренася и във Фейсбук, защото повечето потребители споделят моменти на успех. Всички останали без да искат сравняват чуждия успех със собствената си ситуация и в не малка част от случаите феноменът е налице.

7. По време на изпити

И нещо специално за студентите. По време на сесия много от тях се разсейват, защото не е възможно непрекъснато да се учи. Лошото е, че Фейсбук е силен в това да разсейва и да изземва времето за учене.

8. За вашата сигурност

Няма нещо по-специално, свързано с Фейсбук. Щом сме онлайн, в която и страница да сме, проблемът за сигурността става задължително актуален.

Другият тип категория акаунти във Фейсбук, както споменах в началото, са тези, свързани с компании или по-общо – с различни организации. Там ситуацията е твърде различна. Не става въпрос за споделяне на лични събития и преживявания, а за дейности и събития, свързани със съответните организации.

На 15-ти октомври тази година Елена Кирилова публикува материал в интернет, озаглавен “Google и Facebook: Мега битката за технологиите на бъдещето”⁶. Двете компании си съперничат в предложенията си за платформи в интернет, които да обслужват бизнес компаниите. Ето как изпълнителният директор на Фейсбук Марк Зукърбърг, представяйки 10-годишния план за развитие на компанията си, си представя бъдещето: „Един свят, в който всеки е свързан с интернет, където можем да говорим с компютри с изкуствен интелект, сякаш говорим с хора, и където устройствата за виртуална реалност са толкова често срещани, колкото са смартфоните и ни позволяват да се свързваме с хора по целия свят, сякаш се намираме в една и съща стая с тях.”⁷ За някои може и да звучи атрактивно, но за други е даже малко плашещо.

Главният изпълнителен директор на Facebook Марк Зукърбърг (Reuters)

http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/10/11/2841745_facebook_puska_socialnata_si_mreja_nasochena_kum

По същото време Гугъл прави свое голямо специално събитие, за да представи свой нов хардуеър. Въпреки, че поводът не е бъдещето, макар и накратко на сбитието е представена виза за бъдещо развитие на компанията, развитие, съвпадащо до голяма степен с това на Фейсбук.

И накрая – като че ли най-видимата част от битката между двете компании се свързва с YouTube на Google, който е безспорен лидер в онлайн видеото. Facebook обаче, не се предава и работи усилено да преодолее това надмощие като привлича медии и рекламодатели чрез своите видео предложения. Наскоро мой близък ми изпрати линк GEORRAPHY NOW! BULGARIA⁸. Отдавна не се бях гордяла, че съм българка. Погледнете го.

Иска ми се да завърша позитивно по отношение на Фейсбук за организациите със статия от в. Капитал от 11.10.2016, озаглавена “Facebook пуска социалната си мрежа, насочена към компаниите“⁹. Информацията е взета от не кой да е вестник, а от Financial Times. Фейсбук предлага услуга, наречена Facebook at Work, която ще действа като отделна социална мрежа, даваща възможност на служителите от компаниите да комуникират по-лесно помежду си.

Тестовите са продължили малко повече от очакваното, но вече са пред завършек. Любопитен факт е, че една от тестиращите компании на новата услуга е тази на Telenor,

която е мобилен оператор и у нас. Новата платформа се тестира от началото на 2015 г. Тя има както настолен, така и мобилен вариант. Данни на Фейсбук показват, че над 60 хиляди фирми са използвали Facebook at Work по време на този пробен период.

Някои наричат новата мрежа Facebook at Work – корпоративен Фейсбук, който има и свой собствен поток от новини. Потребителите ще могат да си комуникират в групи и по отделно. Две наистина добри новини за оригиналната мрежа са много сериозна защита и отсъствие на всякакви реклами.

Още неразпространена, относно новата мрежа се появиха и опасения и то главно от работодатели. Основният въпрос е дали по-активно ползване на социалните мрежи от служителите няма да се отрази негативно на продуктивността.

Основно различие с традиционния Фейсбук е, че ползването на услугата на новия корпоративен Фейсбук ще се заплаща. Т.е., организациите ще заплащат по всяка вероятност месечна такса за ползването на мрежата от техните служители.

В заключение – „за“ или „против“ Фейсбук? Моят отговор е „за“ организационния Фейсбук и „против“ личния. Може би съм против личния Фейсбук, защото предпочитам живото общуване и реалните социални взаимодействия. Имам и не малко приятели А варианти за споделяне на факти и събития с тези, значими за мен хора – има много.

БЕЛЕЖКИ

¹ Сироманов, Иво - 10-те Фейсбук потребители от 14.07.2016. <https://www.24chasa.bg/ojivlenie/article/5645502>

² Уточнението е мое.

³ Кейт Дейли, сп. Нюзик. 10 начина Фейсбук да провали живота ви (по БТА). <http://e-vestnik.bg/9592/10-nachina-feykbuk-da-provali-zhivota-vi/> (21.11.2016)

⁴ Пак там.

⁵ http://div.bg/8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5-Facebook-%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%83%D0%BD%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B8_1.a_i.257905.html

⁶ Кирилова, Елена. “Google и Facebook: Мега битката за технологиите на бъдещето“, публикувано на 15.10.2016: <http://www.dnes.bg/technology/2016/10/15/google-i-facebook-megabitkata-za-tehnologiite-nabydesheto.318787> (20.11.2016)

⁷ Пак там.

⁸ Geography Now! Bulgaria. <https://www.youtube.com/watch?v=SIVmp7zBbKU&feature=youtu.be>

⁹ Запрянов, Йоан. Facebook пуска социалната си мрежа, насочена към компаниите http://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/10/11/2841745_facebook_puska_socialnata_si_mreja_nasochena_kum/ (22.11.2016).